

Наука, 1969. 168 с.

4. Українські замовляння / [упор. М. Н. Москаленко; авт. передм. М. О. Новикова]. К. : Дніпро, 1993. 309 с.

5. Шаров А. И. Волшебники приходят к людям. М., 1985. С. 251–263.

REFERENCES

1. Osipova, A. A. (2000). *Obshchaya psikhokorreksiya: Uchebnoye posobiye dlya studentov vuzov*. [General Psychological Correction]. Moskva.

2. Propp, V. Y. (1986). *Istoricheskiye korni volshebnoy skazki*. [Historical Roots of a Magical Tale]. Leningrad.

3. Propp, V. Y. (1969). *Morphologiya skazki*. [Morphology of a Fairy-Tale]. Moskva.

4. *Ukrayinski zamovliannya*. (1993). [compiler M. N. Moskalenko; an author of the preface M. O. Novikova]. Dnipro.

5. Sharov, A. I. (1985). *Volshebni prikhodiat k liudiam*. [Wizards Come to People]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: література, дитяча література, методика навчання літературного читання.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

FEDOTOVA Svitlana Oleksandrivna – Candidate of Philology, assistant professor of the Department of Methodology of Preschool and Elementary School Education at Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: literature, literature for children, teaching methodology of literary reading.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2021 р.

УДК 376.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-186-190

ШИШОВА Інна Олексіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-6178>

e-mail: InnaSara@i.ua

КІНЕЗИАРТ-ТЕРАПІЯ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ ЕМОЦІЙНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ (СИНДРОМОМ ДАУНА ТА РАС)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасному суспільстві важливо вміти адаптуватися до його умов і потреб, результативно комунікувати. Розвиток людей з особливими потребами залежить як від їх власного досвіду, так і від умов середовища. Успішною дитина може бути тільки в сприятливій, орієнтованій на позитивну оцінку її досягнень шкільній атмосфері; у закладі, який буде приймати малюка з усіма його особливостями, враховувати їх і пристосовуватися до них. Умовою ефективної освіти дітей з порушеннями розвитку є створення ситуації оптимального розвитку особистості, в якій важливе місце займає комунікативний аспект. Вплив на дітей має бути суто позитивним, розвивальним, оздоровлювальним, тобто фасилітувальним впливом – стимулювальним впливом активності педагога, внаслідок якого поведінка дитини стає вільнішою, більш невимушеною й продуктивнішою порівняно з

її попередніми проявами.

Розвиток дітей з особливими освітніми потребами в нашій державі відбувається як в інклюзивних закладах/класах, так і в спеціальних закладах освіти. Емоційні особливості деяких груп дітей є особливо своєрідними. Це діти з синдромом Дауна та діти з розладами аутистичного спектру (РАС). Робота з такими дітьми в Комунальному закладі «Спеціальна школа № 1 Міської ради міста Кропивницького», в Комунальній установі «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» Міської ради міста Кропивницького дозволила спостерігати за дітьми в різних навчальних, виховних життєвих ситуаціях. Автором статті досліджено позитивний вплив кінезиарт-терапії на розвиток дітей зі специфічними особливостями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел педагогічного, фізіологічного, психологічного та мистецького спрямування підтверджує, що

вітчизняними та зарубіжними науковцями, серед яких: І. Павлов, М. Бернштейн, Л. Виготський, К. Юнг, З. Гроф, Р. Ассаджолі, Д. Ельконін, О. Духнович, Г. Сковорода, К. Ушинський, І. Франко, М. Жинкін, Р. Левіна, О. Леонтєв, О. Лурія, О. Гвоздєв, С. Русова, Є. Тихєєва, Е. Жак-Далькроз, Б. Асаф'єв, Г. Вірановський, М. Гарбузов, В. Черкасов, І. Ревуцька, Ф. Александер, М. Монтессорі, Л. Волкова, А. Богуш, М. Шеремет, Є. Крамер, І. Малашевська, В. Козявкін, В. Зав'ялов, А. Менегетті, І. Шишова тощо різною мірою досліджено та розкрито ті чи інші питання впливу різних методів на розвиток дітей з особливими освітніми потребами.

Мета статті – дослідити можливості використання кінезіарт-терапії під час роботи з дітьми з особливостями емоційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш поширеною з усіх відомих особливостей розвитку, викликаних нестандартним хромосомним набором, є синдром Дауна. Як правило, діти з синдромом Дауна люблять спілкуватися з однолітками і схильні наслідувати їх. Учителі, що залучали до навчання дітей з синдромом Дауна їх звичайних однолітків, відзначали при цьому позитивні результати [4, с. 8–9].

У дітей цієї групи добре розвинена емоційна сфера: вони дуже емоційні, тонко відчують оточуючих, здатні до співпереживання та співчуття.

Якість життя людей із синдромом Дауна багато в чому залежить від ставлення до них суспільства, а не від синдрому Дауна як такого, а успішне навчання дітей з синдромом Дауна в школі – від тих умов, в які вони потрапляють.

Соціалізувати дитину із синдромом Дауна означає розвивати її, збагачуючи загальний життєвий та емоційний досвід, хвалити, заохочувати успіхи, розвивати навички самообслуговування, орієнтації у просторі та часі, соціальні, мовленнєві та комунікативні навички.

РАС (розлади аутичного спектру) є одним з найбільш поширених розладів розвитку в дітей. Принципова відмінність цих дітей полягає в тому, що у них не сформовані соціальні якості, які у звичайних дітей або осіб будь-якої іншої категорії є вродженими. Труднощі у засвоєнні соціальних навичок призводять до виникнення емоційних проблем, страхів, тривожності. У дитини із РАС знижено поріг емоційного дискомфорту у контактах зі світом, високою є виснажуваність під час спілкування, дитина швидко втомлюється від спілкування (навіть

приємного), схильна до фіксації на неприємних ураженнях, страхах [4].

Адаптація дитини із аутизмом потребує великих спільних зусиль батьків, працівників дошкільного закладу. Дитина із аутизмом, у залежності від ступеня порушення, може навчатися як за програмою індивідуального навчання, так і за програмою масової школи.

Основним напрямом аутологічного впливу є корекція і профілактика порушень пізнавально-комунікативної і емоційно-соціальної сфери аутичної дитини, розвиток сенсорних функцій; загальної моторики, пізнавальної діяльності, насамперед мислення, мовлення, процесів пам'яті, уваги; формування особистості дитини з одночасною регуляцією і корекцією соціальних відносин; вплив на соціальне оточення. Організація аутологічного процесу дозволяє усунути чи пом'якшити як комунікативно-пізнавальні, так і психологічні порушення [4].

Найбільш розповсюдженими методиками допомоги дітям з розладами аутистичного спектру в наш час є методи поведінкової терапії за програмою АВА та ТЕАССН-програми.

У роботі з дітьми з РАС використовують такі методики, як: групова терапія, метод вибору, метод комунікативної терапії, альтернативна мовленнєва комунікація, Снузелен-терапія, спрямована на формування найпростіших психічних функцій, ігрова психотерапія (В. Ковальова), кінезітерапія, арттерапія, музична терапія, анімалотерапія, методика розвитку міжособистісних відношень (С. Гаїстін, Р. Шопі), метод подолання аутизму як афективного розладу (К. Лебединська, О. Нікольська), МАКАТОН – об'єднання мови жестів (відрізняється від мови жестів для глухих), візуального ряду і підкріплення, методика Домана (глобальне читання), методика Нурієвої (розвиток усного мовлення). США має досвід широкого застосування терапії спілкуванням з кошенятами, щенятами, птахами (особливо качками) і кіньми. Багато дітей з розладами спектра аутизму добре реагують на таке втручання. Існують агентства, які організовують літні табори для дітей з аутизмом, в яких інтенсивно проводять терапію, використовуючи коней та інших тварин.

Лікування за допомогою руху передбачає використання всіх його видів і форм в якості лікувальних факторів. Для позначення даного виду терапії пропонують термін «кінезітерапія» (англ. kinesiotherapy, від давньогрецького «кінезис» – рух + «терапія» – лікування або лікування рухом) – напрям фізичної терапії, що передбачає виконання

активних і пасивних рухів, певних вправ лікувальної гімнастики та роботи на тренажерах для досягнення конкретного терапевтичного результату. Кінезітерапію відносять до групи неспецифічно діючих терапевтичних факторів. Кінезітерапія стимулює інтелектуальний розвиток і моторику дитини. Кінезіологічні вправи покращують розумову діяльність, синхронізують роботу півкуль, сприяють поліпшенню запам'ятовування, підвищують стійкість уваги, полегшують процес письма.

Складовими арт-терапії (цей термін увів до наукового обігу англійський лікар і художник А. Хілл у 40-ві р. ХХ ст.) є музикотерапія, терапія образотворчим мистецтвом, танцотерапія, драматерапія, казкотерапія, піскова терапія тощо.

Свій внесок у теорію та методику впливу музики та рухів на психофізіологічний розвиток людини здійснили німецький композитор, музикант і педагог Карл Генріх Марія Орф, відомий в історії угорської та світової педагогіки як творець унікальної музично-виховної концепції, автор знаних у всьому світі музичних творів, фольклористичних, методичних, мистецтвознавчих праць, натхненник та керівник створених прогресивних програм, підручників, методичних посібників з предмету «Спів та музика», відомий музикант-педагог, громадський діяч Золтан Кодай (Kodály), австрійський вчений, соціальний реформатор, основоположник антропософії Рудольф Йозеф Лоренц Штайнер, танцівник, хореограф, педагог і теоретик танцю, якого вважають творцем та основоположником кінетографії танцю – системи нотації рухів людського тіла, методики аналізу руху Рудольф фон Лабан, видатний український педагог, мислитель, композитор та культурно-громадський діяч, який дотримувався у своїй педагогічній діяльності народно-пісенних традицій, що ґрунтувалися на національних засадах, Микола Дмитрович Леонтович, композитор Микола Андрійович Римський-Корсаков, його учениця, випускниця Інституту музики і ритму у Німеччині, професор Московської консерваторії Н. Александрова, видатний мистецтвознавець і громадський діяч ХХ ст., активний пропагандист нової гімнастичної системи в Росії Сергій Михайлович Волконський, подружжя Александрових, В. Грінер, М. Румер і М. Баженов, Н. Романова та інші.

Ввів лікувальну ритміку в систему лікування пацієнтів академік, видатний психіатр Василь Олексійович Гіляровський, а ґрунтовне дослідження у галузі розвитку та

діагностування музикальності було проведене психологом Борисом Михайловичем Тепловим. Відомим у якості автора концепції масового музичного виховання дітей і широко відомої програми з музики для загальноосвітніх шкіл, який розширив традиційний діапазон викладання предмета «Музика», акцентувавши процес активного сприймання музичних творів, виховання емоційного, естетичного ставлення до музичного мистецтва, тісно пов'язаного з сучасним життям, є Дмитро Борисович Кабалевський.

В Україні проблемами музично-ритмічного виховання у контексті хореографічної підготовки на національній основі плідно займалися Василь Миколайович Верховинець, Антон Семенович Макаренко, Василь Олександрович Сухомлинський.

Музика впливає на якість виконання рухів: поліпшуються їх виразність, ритмічність, чіткість, координація, плавність, злитість, переключення. Емоційна забарвленість рухів музикою надає рухам енергію або м'якість, розмах або стриманість і в той же час сприяє їх невимушеності. Рухи під музичний супровід позитивно впливають на розвиток слуху, уваги, пам'яті.

Виділяють типи музики за її впливом на поведінку і стан людини, а саме, заспокійливу музику, що характеризується правильністю ритму, передбачуваністю динаміки й гармонійністю звучання, і музику стимулюючу, що підвищує енергійність людини, спонукає до діяльності і збуджує емоційність.

Під час виконання комунікативних та кінезоарт-терапевтичних дій важливим є грамотне планування заняття, якісна психолого-педагогічна підготовка фахівців, добір музики, насиченість заняття, вмiле використання наочності, оптимістичний, розвивальний тон, віра в успіх. Кожне заняття має включати ігри та етюди, спрямовані на вираження емоції радості, що позитивно впливає на розвиток дитини. Завершувати заняття бажано заспокоєнням дітей.

Важливим є урахування різних типів темпераменту дитини (холерик, сангвінік, меланхолік та флегматик).

В. Козьявкін пише, що одним з важливих завдань музикотерапії в системі інтенсивної реабілітації, особливо на початку курсу реабілітації, є створення позитивного емоційного фону, що сприяє адаптації пацієнта до умов лікувального закладу, його релаксації та встановлення взаємодовіри між пацієнтом та медперсоналом. Адекватний музичний супровід кінезотерапевтичних занять, спеціально розроблені музичні

програми, сприяють оволодінню новими моторними навиками. Застосування музикотерапії відкриває дітям можливості до самовираження своїх почуттів, дає змогу розширити соціальні контакти, сприяє набуттю мовних та комунікативних навиків. При цьому програми музикотерапії враховують психоемоційні особливості конкретної дитини і мають на меті створити позитивне підтримуюче середовище, в якому дитина може активно брати участь на своєму власному рівні розвитку. Це сприяє формуванню позитивної самооцінки в дитини, мотивує її до активного залучення в реабілітаційний процес та сприяє виконанню поставлених реабілітаційних цілей [2].

Методику різних видів кінезоарт-терапії визначають не тільки з урахуванням виду ушкодження, порушеною функцією окремих органів і систем, але й урахуваючи загальний стан організму і його індивідуальні особливості. Терміни для початку кінезоарт-терапії визначають індивідуально [2].

Навчальним предметом, який забезпечує ефективний напрямок у системі корекційно-розвивальної, реабілітаційної роботи щодо подолання психофізичних і мовленнєвих порушень, є логоритміка. Основними поняттями логоритміки є: ритміка, ритмічні здібності, рух, рухова навичка, рухливі ігри, ритм, музичний ритм, словесний ритм, психотерапія, аутогенне тренування, тілесно-орієнтована терапія, психосоматика, кінезітерапія, слухання, арт-терапія, музичне виховання, музика, музикотерапія, музичні інструменти, емоції, естетичні почуття, настрої, танець, музично-ритмічні етюди, гра, казка.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Значного прогресу в розвитку дітей з особливостями емоційного розвитку можна досягти на заняттях, під час яких буде поєднано комунікативну взаємодію, кінезіотерапію та арт-терапію. У результаті розв'язання оздоровчих завдань зміцнюється кістково-м'язовий апарат, розвиваються дихання, моторні, сенсорні функції, виховується почуття рівноваги, правильна постава, хода, грація рухів. Здійснення освітніх завдань сприяє формуванню рухових навичок і вмінь, здатності доволіно пересуватися у просторі, розвитку спритності, сили, витривалості, переключення, координації рухів, організаторських здібностей. Під час реалізації освітніх завдань відбувається засвоєння теоретичних знань. Розв'язання виховних завдань сприяє розумовому, моральному, естетичному і трудовому вихованню.

Діти з синдромом Дауна та діти з РАС

можуть на таких заняттях позитивно взаємовпливати, взаємозбагачуватися, розвиватися, взаємодіяти.

Перспективи подальших наукових розвідок можуть конкретизуватися в здатності використовувати на заняттях з кінезіарт-терапії музику різних стилів і жанрів вітчизняних та зарубіжних композиторів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и применение. М.: Ин-т ОГИ, 2004. 336 с.
2. Козьявкін В. І. Метод Козьявкіна – система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Посібник реабілітолога. Львів. Видавництво «Дизайн-студія «Папуга»», 2011. 240 с.
3. Малашевська І. А. Теорія і практика навчання музики дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з використанням музикотерапії: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 456 с.
4. Тарасун В. Аутологія: теорія і практика. Підручник. К.: «Вадекс», 2018. 590 с.
5. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В., Василенко-ван де Рей А., Лішук Н. І. Дитина із синдромом Дауна. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.
6. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2016 240 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Шишова І.О. Логоритміка: навчально-методичний посібник. Кропивницький: ФОП Піскова М. А. 2019. 104 с.
8. Шишова І. О. Спеціальна психологія: навчально-методичний посібник. Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2020. 84 с.

REFERENCES

1. Aleksander, F. (2004). *Psychosomaticheskaia medytyna. Printsipy i primeneniye*. [Psychosomatic medicine. Principles and Applications]. Moscow.
2. Koziavkin, V. I. (2011). *Metod Koziavkina – sistema intensyvnoi neurofiziologichnoi reabilitatsii. Posibnyk reabilitoloha*. [Psychosomatic medicine. Principles and Applications. Kozyavkin's method is a system of intensive neurophysiological rehabilitation. Book of a rehabilitation specialist]. Lviv.
3. Malashevskaya, I. A. (2017). *Teoriia i praktika navchannia muzyky ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku z vykorystanniam muzykoterapii*. [Theory and practice of creating music for children of preschool and young school age with victorious music therapy]. Kyiv.
4. Tarasun, V. (2018). *Autolohiia: teoriia i praktika. Pidruchnyk*. [Autology theory and practice. textbook]. Kiev.
5. Chebotarova, O. V., Hladchenko, I. V.,

Vasylenko-van de Rei, A., Lishchuk, N. I. (2018). *Dytyna iz syndromom Dauna*. [A child with Down syndrome]. Kharkiv.

6. Cherkasov, V. F. (2016). *Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity*. [Theory and methodology of music education]. Kyiv.

7. Shyshova, I.O. (2019). *Lohorytmika: navchalno-metodychnyi posibnyk*. [Logarithmics: a textbook]. Kropyvnytskyi.

8. Shyshova, I.O. (2020). *Spetsialna psykholohiia: navchalno-metodychnyi posibnyk*. [Special psychology: a textbook]. Kropyvnytskyi.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШИШОВА Інна Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри

спеціальної освіти і здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія та методика спеціальної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHYSHOVA Inna Oleksiyivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the department of special education and health of the person of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: the theory and methods of special education.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2021 р.

УДК 001(063):378,4

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-190-195

БІЛОУСОВ Артем Віталійович –

викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-2807-2914>

e-mail:artteam92@ukr.net

БАБАК Ганна Сергіївна –

викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-3124-8212>

e-mail:super.anna230@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕЗИДУАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ КУРСАНТІВ МВС ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Стрімкі зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, ставлять перед системою освіти завдання формування широко освічених людей, здатних адаптуватися до сучасних інформаційних, економічних і соціальних умов. Перед закладами вищої освіти МВС, в тому числі і перед викладачами, стоїть завдання забезпечити підготовку фахівців, що володіють ґрунтовними теоретичними знаннями і практичними навичками. Підвищуються вимоги до наукового рівня і творчого потенціалу курсантів, а також педагогічної майстерності викладачів, змісту і технологій навчання.

Підготовка курсантів МВС України змушує по-іншому поглянути на роль і місце іноземної мови в структурі юридичної освіти. Це пов'язано з розвитком співпраці із зарубіжними країнами та розширенням обміну інформації професійного характеру на взаємній основі, міжнародних контактів, поширенню інформації про юридичну освіту

за кордоном, здійснення програм наукового та студентського обміну. Спільне навчання і маневри, миротворчі операції, партнерство в підготовці надійних кадрів МВС породжують потребу в офіцерах, які вільно володіють іноземними мовами. Все це, в свою чергу, вимагає вироблення нових концептуальних підходів до навчання, які могли б забезпечувати виконання нового соціального замовлення. Успішність функціонування освітнього процесу у вищих навчальних закладах МВС України багато в чому залежить від ефективно організованого контролю засвоєння знань, формування вмінь і навичок курсантів. У зв'язку з цим велике значення набувають проблеми вдосконалення форм, методів і засобів контролю.

На сьогоднішній день контроль є об'єктом теоретичних досліджень і відкриває широкі можливості в сфері практичної діяльності педагога. За допомогою контролю можна виявити переваги і недоліки нових методів навчання, встановити взаємозв'язок між планованими, реалізованими і